

Ledelsesvurdering

1. Innledning

Koronapandemien og iverksatte smitteverntiltak i Norge og resten av verden har omfattende konsekvenser for den økonomiske situasjonen ved Kulturhistorisk museum (KHM). KHM's sårbare og konjunkturutsatte økonomi har lenge vært kjent for universitetsledelsen. Med et budsjett hvor over 50 % av kostnadene skal dekkes med eksterne inntekter, og museets forretningsdrift står for brorparten av inntjeningen, er de økonomiske konsekvensene av pandemien at det ikke lenger finnes midler for ordinær drift.

Museumsledelsen har gjennom flere år påpekt de strukturelle svakhetene i finansieringsmodellen, og pandemien har til det ekstreme tydeliggjort modellens risikoprofil. UiO kan på kort sikt svare dette ut med økonomisk kompensasjon for inntektstap og prosjektstøtte, men på lang sikt vil museumsledelsen anbefale en revurdering av rammetildelingen. Anledningen for gjennomføringen av en slik analyse kan knyttes an til prosjektet nytt Vikingtidsmuseum (VTM) og delprosjektet for organisering, bemanning og finansiering spesielt. Implementeringen av ny finansieringsmodell for KHM vil i så fall kunne settes til 2026, når nytt VTM etter planen skal åpne.

De økonomiske konsekvensene av pandemien er utførlig beskrevet i ledelsesvurderingene for 1. og 2. tertial. Prognosen for 2. tertial viste et akkumulert merforbruk på ca 130 mill. kr. Foreliggende prognose 2021-2025 viser et akkumulert merforbruk på ca 28,3 mill. kr. En vesentlig del av reduksjonen i merforbruk følger av UiO-styrets vedtak om økonomiske kompensasjon for inntektsbortfallet, men i tillegg har KHM gjennomgått alle budsjettposter og tiltak med tanke på kutt og reduksjon i utgifter.

Museumsledelsen vil nedenfor gi en kort kommentar til de valg og premisser som er lagt til grunn for fremlagte budsjett 2021 og prognose 2021-2025. Kommentarene er samlet i følgende punkter:

- Kompensasjon for inntektsbortfall
- Nytt Vikingtidsmuseum
- Historisk museum og sentrumsutvikling
- Samlingsforvaltning – sikring og bevaring
- Årsverksprognose

2. Vurdering av prognoser 2021-2025

Kompensasjon for inntektsbortfall

Det er stor usikkerhet knyttet til koronapandemiens innvirkning på turistnæring og reiseliv i 2021 og årene som kommer. Forventingene til inntekter fra museumsdriften er derfor lagt på 20 % av budsjetterte inntekter for 2020 (jf fjorårets prognose). Fremlagte budsjett og prognose viser at KHM ikke klarer å opprettholde normal drift av museets kjernevirksomhet uten kompensasjon. Videre at tildelt kompensasjon

på 80 % av inntektstapet basert på prognosen fra 2. tertial ikke er tilstrekkelig. Inntektstapet vil som følge av ny nedlukking av museene i høst bli større enn forventet ved utarbeidingen av prognosen.

Nytt Vikingtidsmuseum

KHM er bedt om å forberede en egen sak for UiO-ledelsen om finansieringsbehov knyttet til VTM-prosjektet. Dette vil bli gjort tidlig i januar 2021. Museumsledelsen har registrert at UiO i innspill til statsbudsjettet 2022 har bedt om dekning av inntektsbortfall etter stenging av Vikingskipshuset (VSH). I henhold til foreliggende planer for byggeprosjektet er stengingen av museet satt til oktober 2021 med en varighet på fire år. Inntektsbortfallet ble i 2018 beregnet til 35 mill. kr. pr. år. Beløpet må justeres i forhold til lønns- og prisvekst. I foreliggende prognose er inntektsbortfallet oppjustert til 37,5 mill pr år.

De økonomiske konsekvensene for VTM som følge av koronapandemien er beskrevet i ledelsesvurderingen for 2. tertial. Hovedutfordringen er bortfall av sponsorinntekter samt muligheten for en avsetning av egne inntekter fra forretningsdriften på 30 mill. kr. I prognosen for 2020-2024 var dette lagt inn med en avsetning på 20 mill. kr. i 2020 og 10 mill. kr. i 2021 balansert mot bruk av midlene i 2022 og 2023. Avsetningen er tatt ut av prognosen for 2021-2025, men midlene trengs for å realisere en utstilling i VTM.

KHM har revidert planen for utstillinger i nytt VTM, og internt skissert tre ulike scenarier; en minimumsløsning (kun montre med prioriterte gjenstander) for i det hele tatt å kunne åpne (uten sponsor bidrag), en løsning med en AV-satsning i de salene som viser skipene (krever sponsorbidrag på 100-120 mill. kr.) samt en utstilling i verdensklasse som beskrevet i opprinnelige planer (krever sponsorbidrag på ca 225 mill. kr.). For å kunne realisere minimumsalternativet, vil KHM ha behov for en tildeling fra UiO på 51, 9 mill. kr. (periodisert 2021-2026) samt kompensasjon for den planlagte egeninnsatsen på 30 mill. kr.

Skal museet kunne levere i henhold til fremdrift i byggeprosjektet må vi ha en rask avklaring av finansieringsgrunnlaget. KHM har ikke tilstrekkelige ressurser til å kunne håndtere alle fagområder innenfor VTM-prosjektet med eksisterende bemanning. Avklarte rammer er nødvendig for å kunne bemanne opp prosjektet med kompetanse museet ikke har.

Historisk museum og sentrumsutvikling

Museumsledelsen ønsker å prioritere fullføringen av vedtatte planer for fornyingen av publikumsarealene i Historisk museum (HM). Grunnen til at dette er gitt høy prioritet er ikke bare av hensyn til de nåværende utstillingenes alder og manglende aktualitet, men også fordi KHM ønsker å ha et godt og oppdatert museumstilbud når VSH stenges for byggingen av nytt VTM.

Alle igangsatte prosjekter med egen intern prosjektkode og vedtatt budsjett videreføres uten kutt eller redusert ambisjonsnivå; dvs. to utstillinger i 1. etg. og skole- og aktivitetsarealer i 2. etg. Museumsledelsen mener at det er meget viktig at vi fullfører hele planen som er lagt for museets publikumsarealer, slik at det fremstår enhetlig og med fornyet profil.

For å fullføre fornyingen av utstillingssalene i 2. etg., var det planlagt en intern avsetning på 10 mill. kr. Museumsledelsen har i dialog med ledelsen i Utstillings- og publikumsseksjonen revurdert planene for 2. etg. og redusert budsjettet til 7 mill. kr. Reduksjonen følger i hovedsak av at utstillingene i en av salene i 2.

etg. ikke blir fornyet i denne omgang. Med forliggende planer og budsjett vil fornyingen av publikumsarealene i HM i all hovedsak bli ferdigstilt i løpet av 2022.

Løpende vedlikeholdskostnader og kostnader for temporære utstillinger er satt til henholdsvis 1 mill. kr. og 2,5 mill. kr. årlig for perioden 2022-2025. Konsekvensene av å redusere dette ytterligere vil være et svekket publikumstilbud som kan påvirke besøkstall og inntektsprognose.

Inntekter fra HM er oppjustert i henhold til en målsetning om ca 200 000 besøkende i 2025. Besøkstallet for 2019 var ca 130 000, men med oppgraderte utstillinger og et utvidet sideprogram vurderes en fortsatt øking til 200 000 besøkende som et forsiktig anslag. Konkret er det budsjettert med en forventning om at vi skal være tilbake på 2019 nivå i 2022 og deretter ha en akkumulerende vekst tilsvarende 500 000,- kr. pr. år.

KHM har i foregående år dekket kostnader på flere millioner til verdibevarende vedlikehold og innvendig rehabilitering i HM. Normalt ville disse kostnadene dekkes av Eiendomsavdelingen (EA), etter innmelding av behov fra KHM til dialogmøtene. EA har derimot ikke kunne prioritere alle innmeldte tiltak i foregående år. For å sikre fremdriften i museets prosjekt for fornying av publikumsarealene, valgte vi derfor å ta disse kostnadene av eget budsjett. Prosjektene har vært ledet av EA, men KHM har også dekket kostnadene for prosjektledelsen. KHMs økonomiske handlingsrom etter pandemien gir ikke lenger rom for denne type medfinansiering av eiendomsforvaltningen. Museumsledelsen ber derfor UiO om å sette EA i stand til å følge opp foreliggende fremdriftsplan for nye publikumsarealer.

Samlingsforvaltning – sikring og bevaring

NHM og KHM har levert felles søknad til UiO-ledelsen om en forlengelse på 5 år fra og med 2021 av den årlige tildelingen på 5 mill. kr. til Revita-prosjektet (sikring og bevaring av samlingene). Foreløpig er det kun tildelt midler for 2021. I foreliggende prognose forutsettes midlene tildelt i henhold til søknad. For 2021 og 2022 går alle midlene til det pågående flytteprosjektet, hvor samlingene flyttes fra HM til magasinene på Økern. Fra 2023 er en tildeling til nytt Revita-prosjekt balansert mot 1. mill. kr til internt frikjøp av fast ansatte og 4 mill. kr. til drift, bilagslønn og kjøp av tjenester.

I prognosen er det lagt inn midler til innkjøp av utstyr til sikring og bevaring av samlingene på ca 4, 5 mill. i 2021. Dette dreier seg om en frysetørrer for konservering av arkeologisk trevirke. KHM har i flere år hatt behov for en ny frysetørrer og har gjentatte ganger søkt midler til dette både internt ved UiO (infrastrukturmidler) og eksternt fra KLD og direktoratet (Riksantikvaren), men uten å lykkes. Det oppfattes nå som kritisk for museets ivaretagelse og sikring av forhistorisk trevirke (større gjenstander som båter, bygningsrester, brolegninger etc) om vi ikke får ny frysetørrer på plass. Generelt er det stort behov for vedlikehold og utskifting av teknisk utstyr ved museet, særlig dokumentasjons- og konserveringsfaglig materiell, og dette vurderes som investeringer som vi ikke lenger kan skyve foran oss.

Årsverksprognose

KHM lyste ut to prosjektstillinger knyttet til VTM i 2020, en knyttet til kommunikasjon og en til utvikling av formidlingskonsepter. Begge stillingene ble trukket og satt på vent som følge av de økonomiske konsekvensene av pandemien. I foreliggende prognose er stillingen knyttet til arbeidet med formidlingskonsepter lagt inn fra august 2021, men med forutsetning om avklart finansiering.

I prognosen er det lagt inn en ny stilling fra 01.01.2021 ved UPS, Avdeling for forretningsdrift knyttet til produktutvikling for museets butikkvirksomhet. Dette følger av anbefalinger gitt av ekstern konsulent etter analyse av organisering og bemanning av Avdeling for forretningsdrift. Stillingen er også sentral i arbeidet med VTM.

Ved Arkeologisk seksjon er to vitenskapelige stillinger satt vakant etter pensjon. Pensjoneringen i stillingene sammenfaller i tid med at seksjonsleder er ferdig med åremålet og går over i stilling som førsteamanuensis, og at museumsdirektørens periode utløper og går tilbake til stillingen som professor ved seksjonen. Seksjonen blir dermed ikke nedbemannet som følge av dette, men det er likevel svært uheldig da seksjonen har betydelig underkapasitet. Seksjonen har hatt omfattende økning i oppgave- og saksvolum på flere sentrale virksomhetsfelt innenfor kulturminne- og samlingsforvaltningen, ikke minst på grunn av Regionreformen og andre endringer i kulturminneforvaltningen.

Konklusjon

KHM vil med nedenfor stående tabell oppsummere premissene og uavklarte finansieringsbehov uttrykt i prognosen. Beløp i parentes er tildelt, men kompensasjonsbehovet må justeres i henhold til årsresultat.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Koronakompensasjon	(48,4)	(42,8)					
VTM - utstillinger		(4,5)	9,5	7,8	10,7	10,4	9
VTM - komp. KHM bidrag			10	10	10		
VSH – Inntektsbortfall (KD)			37,5	37,5	37,5	37,5	
Flytteprosjekt og Revita			5	5	5	5	

Prognosen pr nå viser at det er behov for ytterligere finansiering for å bringe langtidsbudsjettet i balanse.

Museumsledelsen ser frem til å fortsette den gode dialogen med universitetsledelsen over nyttår med utgangspunkt i foreliggende økonomirapport og ledelsesvurdering.

Dato: 14.12.2020

Håkon Glørstad

Museumsdirektør

Karl Kallhovd

Assisterende museumsdirektør